

Савецкая БЕЛАРУСЬ

ВЫДАНЬНЕ РЭУКОМУ САЦЫЯЛІСТКАЙ САВЕЦКАЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСІ. № 16 (26). Чацьвер, 2-га верасня 1920 г.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Менск, Літэрацка-выдавецкі аддзел Палітычнага ўпраўленьня Заходняга фронту.

Сягоньня пяты дзень „тыдню раненага і хворага чырвонаармейца“. Рабочы, селянін і грамадзянін! Ці не забыў ты даць сваім абаронцам сваю долю падмогі?

Хітрые, ды ня ў меру.

Польскія паны хітрые і хітрые, ды ня ў меру. А так сама яны і задужа каразьлівые.

Калі наша камандаваньне хронтам выпусьціла вядомы прыказ аб наступу на Варшаву ля здабычы міру толькі з польскімі рабочымі, і ў гэтым прыказе дакранулася панскае палітычнае чэснасьці, то гэта вельмі пакрыўдзіла заможных магнатаў. Яны ўсталі на дыбы, загукалі ва ўсе горлы і патрабавалі аб'ясненьня аб няпрыемных адносінах да мірнае дэлегацыі. На першы ўзірк здавалася, што такія польскія панскія пасланцы і сапраўды пакрыўджаны „хлопамі-мужыкамі і рабочымі“. Але пачакаўшы крыху вышла, што гэта старая сьмікалка: я буду гукаць, каб ты ня гукаў. І пан гукаў, а з нашага боку маўчалі; да пары, да часу, хітруй. Цяпер жа, як панства падняло голаў і пастаралася абарваць нараду, Савецкаму правіцельству не патрэбна было далей таіць панскае далікатнасьці, якая хавалася ў тым, што мірная дэле-

гацыя, апроч гутаркі аб міру, яшчэ праз прывезеную з Варшавы радыё-станцыю перадавала да дому паслаўшым яе „сякіе-такіе весткі аб тых, ці іншых навінах у Саўдэпіі“, бач, проста кажучы, займалася шпегетвам.

Гэта рамясло ляпей карыстнае панству і мабыць на яго і была ім звярнута на „мірнай нарадзе“ галоўная ўвага. Паўна так, бо, відаць, паны ахвотна прадоўжылі-бы яе ў Менску, маючы пры сабе сваю радыё-станцыю.

Толькі гэтыя хітрыкі ім далей не памаглі: Савецкае правіцельства далікатна запрапанавала: хочаце вясці шчыра (і толькі) гутарку аб міру, то проша ў Рэвель, у Эстонію... хоць з дзьвума радыё-станцыямі. Ля паноў, пакуль яны яшчэ рухаюць, заўчэсьне ісьці на згоду, і яны ізноў завялі цеганіну, настайваючы на мейсца ля перагавораў выбраць Рыгу...

Ніхай сабе ня ў меру хітрые паны таргуюцца, а нам, покуль што, хутчэй трэ іх гнаць да Варшавы.

З. Жылуновіч.

Абарона Савецкіх Рэспублік.

(Весткі з фронту, адтрыманыя ад Палявога Штабу Рэвалюцыйнага Ваеннага Савету Рэспублікі за 31-га жніўня)

Заходні фронт.

У Белакежскай пушчы спробы палякоў наступаць адбіты вораг, пробуючы наступаць у некалькіх мясцох праз рэчку Буг, аткінут назад. Ля м.с. Лубейна ідзе бойка. Там сама ідзе бойка на поўдзень ад Грубяшова. У ваколіцах Краснапаля атакі ворага адбіты.

Паўдзённа-Заходні фронт.

У Львоўскай і Бучачскай ваколіцах паўторныя сібэрныя атакі ворага адбіты.

За ваеннага камісара Палявога Штабу Васільеву

На Далёкім Усходзе.

Упаўнаважаны ад Савецкага правіцельства на Далёкім Усходзе т. Віленскі, які вярнуўся з Владівастоку разам з супрацоўнікам роста, датычна міжнароднага становішча Далёкага Усходу кажа, што стычкі паміж Расеяй і Японіяй пакуль што не павінна быць, бо ў Кітаі пашыраецца ўлада анархістаў, якія гатовяцца выступіць проціў Японіі. Японскі імперыялізм стаіць перад сур'ёзным становішчам у Кітаі. У Карэі бязупынна паднімаюцца партызанскія выступленьні. У Японіі разьвіваецца слабая палітычная барацьба; адносіны Японіі да Савецкай Расеі, пакуль мы ня прыехалі на Далёкі Усход, былі недавер-

чывы, дзякуючы распаўсюджаным Сямбэнавым хвапшывым чуткам. Але ўсё Чырвонай арміі і наша шыкая інфармацыя з Масквалімі недаверыя да Савецкай Расеі. Шмат японскіх журналістаў заяўляюць, што Савецкая Расея адрада сваю магчымасьць.

Чырвоная армія сваімі ўпехамі зьвяртае на сябе ўвагу японскага грамадзянскага Рэшткі Калчакаўшчыны могуць быць паважнай перамогай Савецкай Расеі, бо паўтрыманьне саюзніцкага саюза маюць малую надзею, а заграічнага золата расейскага контрэвалюцыя на жа жыць.

Дзе імперыялізм?

Ангельскія, французскія, а найбольш польскія прадажныя газеты аж хрышчуць, стараючыся давесці, што бальшавікі—імперыялісты. Бальшавікі накінулі Беларусі свой лад—вядуна абвясцілі яны вуснамі старшын польскай дэлегацыі. Побач з гэтым яны стараюцца давесці, што яны з'яўляюцца шчырымі абаронцамі дробных народаў. У гэтым іх падтрымліваюць сацыял-згоднікі, якія прадалі рабочы клас і цяпер у пачаканьнях міністраў дабіваюцца наград за сваю здраду. Пралетарыят даўна ўжо перастаў верыць іх абманным словам. Ён ведае, чаго варты абяцанкі Антанты валадзіць „вечны мір“, „Лігу народаў“ і г. п. высокія, а на дзеля пустыя словы. Ён цяпер бачыць, што Антанта, замест таго, каб пасля сваёй перамогі правесці абяцанае разбраенне, яшчэ больш узбройваецца. Ён бачыць, што замест таго, каб валадзіць вечны мір, Англія, Францыя і Амерыка падганяюцца да новай вайны, цяпер ужо паміж сабою. Амерыка і Англія ўжо спрачаюцца з-за мораў. Тое, што было прычынай вайны паміж Англіяй і Нямецкай, цяпер ляжыць яблечкам нязгоды паміж Англіяй і Амерыкай. Пралетарыят усё гэта бачыць. Пралетарыят ведае, чаго вартая апека Антанты над дробнымі народамі.

„Калі Савецкая ўлада ня дасць ганаровага міру Поль-

шчы“, гаварыць яна, „яна падніме насупроць Расеі Балтыцкія народы“.

Але Эстонія, Латвія і Літва ўжо наладзілі мір з Савецкай Расеяй. Яны гэтым даказалі, што ў іх німа ніякага інтарэсу ваяваць з расейскімі рабочымі і сялянамі. Наадварот, у адносінах да Польшчы яны, Літва штыхом, паказалі, што ніякіх сымпатыяў да яе яны не адчуваюць, а бараніць яе яны і ня дума-

юць. Але якое дзела Антанце да таго, што Балтыцкія народы ня хочудь ніякой вайны. Вайна патрэбна Антанце. І яна, быццам ланцужных сабак, бярэцца бізуном прымусяць Балтыцкія краі выступіць проціў Расеі.

Гэткае аслабленне капіталістаў.

Гэткае самавызначэнне, якое дарыць Антанта.

А. В.

Паміжнародная тавары- скасць рабочых.

Трымайцеся!

Паміжнародны з'езд рабочых металістаў у Копенгагене (Данія), на каторы прыехалі дэлегаты з 11 дзяржаваў, прыняў рэзалюцыю, прапана-

ваную металістамі ўсяго сьвету, каб слухацца рашэння прафэсійнальных саюзаў усясьветнага аб'яднаньня аб аткрытым падтрыманьні барацьбы проціў якіх-бы то ні было спробаў вясці вайну.

У Савецкай Расеі.

Справа коопэратараў.

20 жніўня пад старшынствам Ксенафонтова ў вышэйшым трыбунале ў Маскве разглядаліся справы коопэратараў. Вінаваціліся выдатныя дзеячы коопэрацыі: Корабаў, Леўрушын, Кузьняцоў, два быўшыя міністры часоў Керэнскага—Нікіцін і Гвоздзеў і цэлы рад паўнамоцных, агентаў цэнтральных секцыяў і цэнтр. саюзаў. Яны ўсе вінаваціцца

ў чынным дзейнасьці, пакіраванай дзеля зрыву эканамічнай палітыкі работніка-сялянскага правіцельства з мэтай падгатоўкі гунту для Дэнкіна.

Рад паказаньняў на Корабава, Кузьняцова і Леўрушына выявіў, што ў цэнтральным саюзе яны чынна ўплывалі на членаў праўленьня старога саюзу, старонючыся ўсімі мерамі членаў праўленьня, назначаных ад правіцель-

ства. Усіх вінаватых у гэтай справе ёсьць 19 чал.

Публічным абвінавацелем у гэтай справе выступіў тов. Крыленка.

На Урангэля.

З цэлага раду гарадоў: Астрахані, Царыцына, Бранска, Троіцка, Кірсава, Казлова, Пукава, Гомеля, атпраўляюцца на фронт добрахвотнікі і мобілізаваныя атказныя камуністы. Запіс добрахвотнікаў перасягае ўсякае пажаданьне. Усюды ўздымаграмадны!

Коротка і ясна.

Пасля забраньня намі Аляшак у горадзе нашлі раклёены па гораду Урангэлям прыказ „І жніўня прыказ № 459. Партызаны ізноў памагаюць чырвоным. Злаўлю, павешу. Усё абмундываньне, раздадзенае бальшавікамі, даставіць ка мне ў штаб. Затаўшых—узгрэю. Усім застаўшымся чырвонаармейцам прадпісваю з'явіцца ка мне. Патпісаў палкоўнік Залатухін.“

Новы мост.

Кустанайскім камітэтам гёсударскага будаўніцтва закончана пастройка чыгуначнага мосту праз рэчку Табол.

Як живуць там і тут.

(Вілейскі павеі).

Згодна ўмовы з Літвой, недэкаторы мясцовасьці Вілейскага павету атходзіць да Літвы: так, напрыклад, втходзіць тры чэцьверці Ужской воласьці і частка Мядзельскай. Гэты мясцовасьці заняты Літоўскімі войскамі. У адной занятай вёсцы, Слабадзе Ужскай вол. ў 25—28 вярстох ад м. Вілейні, 19 гэтага жніўня быў зроблен літоўскім ахвіцэрам сход сялян бліскучых нямецкіх пагонаў, з „пагоняў“ на шапцы, літоўскі ахвіцэр шмат гаварыў аб тым, як добра будзе жыць, калі яны заўсёды будуць па літоўскаму ўладаю. Але сяляне не здаволены былі ні яго пагонямі ні прадмовамі. Яны ў вочы казалі яму, што дрэнна зроблена гэта дачуенне. „Нас, беларусоў,—карціліся сяляне,—дзе нівоўнага німа літоўна, і раптам яв нашата ведама далучаць да Літвы, аддаюць лі-

тоўпам, ды яшчэ белым... З вялікім страхам чакаюць далучэння і тне мясцовасьці, якія хутка мусяць адыйсьці пад Літву...“

Уся моладзь уцякае на старану Савецкай улады. Наогул, настроі ўсяго сялянства да Савецкай улады самы лепшы.

Што датычыцца другой часткі павету, якая знаходзіцца пад уладаю Саветаў, то тут жыцьцё цяжэ інакш.

Самая важная праца, праца палітычная, у павеце да гэтага часу валася слаба, што тлумачыцца недахватам партыйных працаўнікоў. Але дзякуючы 15-й арміі, якая дала сваіх партыйных працаўнікоў, гэтая праца ў хуткім часе стане на павінную вышыню.

У павеце арганізавана 21 камуністычная ячэйка пры валасьцях і некалькі саюзаў моладзі.

У м. Вілейцы ёсьць павятовы партыйны камітэт, на чале якога стаіць партыйная тройка; пры Камітэце адчунены клуб і саюз моладзі, Наогул, дзякуючы працы 15-й

арміі, партыйная справа ідзе ўпярод.

На павеце вельмі вялікая патрэба ў літэратуры і газетах, асабліва ў Беларускай. Ёсьць некалькі пунктаў агэнства Цэнтрапачаці, але яны самі нічога ня маюць і не адтрымоўваюць ніякай літэратуры, што вельмі затrudняе аткрыцьцё хат-чыталень і бібліятэк.

Праца Раўкомаў і іх Аддэлаў трохі замаруджваецца недахватам працаўнікоў. Як у м. Вілейцы, так і на павеце, недахват ня толькі атпаведных працаўнікоў, але і тэхнічных, як дзелаводаў, пісцоў і інш. Біржа працы ня мае магчымасьці выпушціць усіх патрэб.

16-га гэтага жніўня ў м. Вілейцы адбыўся сход школьных працаўнікоў, на якім ухвалілі: усімі сіламі дапамагаць Савецкай уладзе. Агітаваць сярод сялян, рабіць мітынгі, тлумачыць сялянам дэкрэты і пастановы Савецкай улады і г. д.

Школы можна адчыняць

усе, але не хватае школьных работнікаў. На ўвесь павеі яшчэ патрэбна 300 настаўнікаў.

23 жніўня закончыўся ў м. Вілейцы з'езд прадстаўнікоў Раўкомаў і сялянскіх саветаў, на якім ухвалілі: аддаць лішкі хлеба для патрэб Чырвонай арміі і рабочых гарадоў, а прасіць у сваю чаргу горад, каб даў для вёскі солі, газы, мануфактуры і інш., у чым вёска адчувае вялікі недахват, без літасьці распраўляцца і праследаваць удекачоў (дэзэртараў) з Чырвонай арміі—ворагаў дыктатуры сялян і рабочых.

З'ездам ухвалена прэслаць к і верасьня па і прадстаўніку з кожнай воласьці, дзеля папаўненьня кадра працаўнікоў павятовага Раўкома, каб апошні мог разьвіваць сваю працу і стаць на высьце свайго палажэньня.

Яз. Лук'янчык.

Кончылася сьвята.

Радасныя гульні, якія пачаліся сярод буржуазіі з прычыны паводы паноў, раптам закончыліся. Яшчэ два тыдні таму назад салодкія надзеі пачалі пранікаць у спалоханнае кепскім працучым душам капіталістаў. Ім здалася, што навалыцца, каторая надыходзіла на іх з Усходу, мінавала іх. Антанта раптам рэзка перамяніла тон. Расейскія ўмовы Польшчы, каторыя яны самі толькі што прызналі справядлівымі, яны раптам пачалі называць ганебнымі. Замест простага міру, яны ўжо пачалі вымагаць пачэснага для Польшчы міру. Пасыпаліся пагрозы адны адных страшней. Ангэльскі флэг ужо ехаў у Балтыцкае мора. Давець ужо бязспрэчна перадаваўся манам. Балтыцкія краі, утварыўшы з Расеяй мір, каторыя парабіліся ўжо раўнапраўнымі суседзямі апошняй, адтрымалі строгае лаенку. Іх хачелі ўжо зноў перарабіць у сабак, каторых можна падаваць і каваць хоць на чужыне. Апошніе паджалі хвост і адважыліся пікнуць проці Антанта. Яны гатэвы былі ўжо ўвайсці ў сваю ролю і паслухмяна выпаўніць прыказ сваёй уладарніцы. Але

раптам загрымеў пярун. Чырвоная армія, каторую капіталісты лічылі чужою ні разь бітай, раптам зноў падняла магутную галаву. Наступ палкоў мусіў спыніцца. Антанта стараецца ўсімі сіламі даказаць, што спыненне польскага наступу дабрахотнае, і прыслае прыказы не пераходзіць паказанай мяжы.

Але прыказы іхныя спыніліся. Легіёны ўжо равей гэтага прыказу застанавіліся ў сваім наступе і зусім па ішаму прыказу—болей грознаму і паўнаму—прыказу штыхоў Чырвонай арміі. Але вось яшчэ больш моцны ўдар адтрымала Антанта. Ўрангэлеўскі десант, той знамяніты десант, на якога так надзееліся, каторы павінен быў адарваць ад Расеі ўраджайны Каўказ, Кубань і Дон і пакінуць рабочы люд Расеі на галодную сьмерць, гэты десант разьбілі лашчэнт. Дробныя астаткі яго хаваюцца ў ачаротах і ў суседстве з рыбамі шукаюць сабе паратунку. Карона, якую толькі што аздобная Францыя надзела на галаву барона, ускалыхнулася.

Мабыць у Францыі кепская рука.

Калчак страціў галаву ра-

зам з дараванай яму каронай. Дэнікін павінен быў скінуць яе ў Чорнае мора і ўцякаць пад абарону Ангэльскіх бражняосцаў у Лёндан. Цяпер і Ўрангэль, гэты адзіны нямецкі барон, якога палюбіла недэступная красуня—Францыя, здае пазыцыю.

І ўсё вінаваты гэты „пракляты“ бальшавік з іх „праклятай“ Чырвонай арміяй. Ня хочучь быць разьбітым. Ды яшчэ пагражаюць прыслаць ей у Парыж часьці хаця і кханага, але... ўсё-ж такі нямецкага барона. Францыя ня рада. Ня радуецца і ўся Антанта, што сьвята, якое так ня даўна пачалося, ужо так хутка расьцярушылася.

А. Вайцяхоўскі.

Вакол вайны.

Правільная небяспека.

У Лёнданскіх і Парыжскіх вайсковых кругах, галоўным чынам у Парыжы, гавораць аб небяспецы ў магчымасці павароту ваеннага шчасьця проці Польшчы. Буржуазныя каніталістычныя газеты пачалі трубіць аб тым, каб як вайхутчэй атправілі вайсковую дапамогу на польскі фронт.

І гарэлка не памагае.

Палонны легіянер, захоплены стральцамі 461 палка, расказвае, што 26 ліпеня ў часе бою пад вёскай Яскевічы, перад самым пачаткам бою з'явіўся ў ваеннай форме князь Радзівіл, уласнік маёйтку „Несьвіж“, і для падняцця духу абяцаў наступачым па 100 р. у дзень, а за ўзяцце Несьвіжу па 1000 р. кожнаму ваграды і апрача таго тры дні п'янстваваўня. Абяцаў ня простую гарэлку, а каньяк. Па словах палоннага, легіянеры рашылі лепш укрыцца ў былых нямецкіх акожах, каб праз нейкі час зусім уначы перад рабоча-сялянскай арміяй.

Чуткі з за-граніцы.

Да сваіх.

Расейскія рабочыя, якія знаходзяцца ў далёкай Аўстраліі, залажыўшы там камуністкую партыйную арганізацыю, звярнуліся да расейцаў з просьбай дапамагчы ім вярнуцца ў Савецкую бацькаўшчыну. Большасць з іх ня мае ніякіх грошай на пакупку білетаў. Аўстралійскае правіцельства да апошняга часу нікому не дазваляла выехаць з Аўстраліі.

Чырвоная арміяец Панкел Ліпа.

(Сказ).

(Глядзі № 12).

Панкел да таго аддаўся ціку збору на хронт, што гэты цік узьняў у ім цьмяную яму падзячную сілу вялікага абавязка перад рэвалюцыяй. Пад усьціскам яго Панкел злаваў, што многія таварышы нядбайна, гультаявата збіраюцца; дваіх ён нават уікнуў за іх знарочыстую маруднасць.

— Вы-жа так-то на сходзе гукалі: „Умром ахвотна!—хоць сёньня на хронт!“—дапомніў ім Панкел іхныя словы, каб уразіць іх праз гостры ўпкік...

За тое, калі ўсе вышлі на двор, настроіліся ў роўную шарэнгу, ён рада ўздыхнуў і перкам павярнуўся на права, першым зрабіўшы пэвэрды крок у вароты.

III

На хронт Панкелу са сваёю часцою прыйшлося ехаць блей пяці дзён. Ія патураючы на гэту доўгую дарогу, аднак ня нудзеў і не стамляўся, а, надварот, быў бадзёрым і рэзвым. Усё яго востра цікавіла, ажно Панкел пачаў сьве раз-по-разу: „ніколі, здаецца, мне ня было так весела“. А калі глядзеў на ўсіх, то здавалася яму, што ўсе падмячаюць гэты яго настрой...

На дварэ, нібы да гэтага ішло, увесь час ядзі стаяла мяккая, сонечная па-

года: сіняе неба бязкрайным полагам вісела над зямлёю і, здаецца, адбівала ў сваёй сіні апустошанае поле і галеючы лес. У чыстым паветры завадта гучнымі паказваліся крыкі варон і шнакоў.

Праз усю дарогу іх поезд спыняўся толькі на буйных стачках, ён ішоў ня надта сьпешна, неек нібы гультайна, марудна, што, здаецца б, сам-бы Панкел яго падапхнуў, але ўжо мабыць такоўскае было дадзена распараджэньне іхным вышэйшым начальствам—дробныя станцыі прамінаць, а спыняцца толькі на вузлавых. І вось на кожнай спыняцы, нібы заўчасьне было ўмоўлена, іх спаткалі рабочыя і служачыя станцыі, шмат дамешаннае сялянныя з чырвонымі сьцягамі, у радок, пяючы песьні пад медныя зыкі музыкі. Стройна надбліжаліся яны да вагонаў іх шалону, спыняліся і адчынялі мінтыг. Чырвоная арміяец часткаю выбягалі з вагонаў і грудзіліся ў грамаду, а больш нярухомыя заставаліся ў вагонах ля дзвярэй і настаражваліся ўгледзіць і ўчуць, што будзе рабіцца і гаварыцца. І бачылі, як усюды аднакава, з прышоўшых да іх на спатканьне выходзіў чалавек, аддзяляўся ад усіх і пачынаў казаць. І калі ён канчаў, то яго змянялі другія, дзе больш, а дзе менш. Так сама аднака ўсюды аддзякваць на іхныя вітаньне, на іхнае шчырае пажаданьне па чарае вызваліцца з іх, чырвоная арміяец, разьбітнейшыя і разьвейшыя. Як прывітаньне, гадак і аддзякваць выказваліся ў простае зразумелай мове, шчырамі цёлымі словамі і праводзіліся пэчнымі наіграмі музыкі.

Панкел быў у гэтым настрою, што з цікам, з углыбам лавіў кожнае слова прамоўнаў, дапускаў яго да сэрца і салодка, ваячна адчуваў сваё пачуцьцё.

На адзін з чародных мінтыгпаў ён нават сам даручыўся ў камісара сказаць невялічкую, але моцную, гарачую прамову і, дастаўшы саглас, з рымту пачаў гатовіцца к выступу. Складзеныя не, хворма прамовы ў яго галаве зляжылася паміж яго натуры, сама сабою, і на перагоне Панкел старанна пачаў яе абглядваць. Кожную думку, кожнае слова ён аглядаў з усіх бакоў, перастаўляў з места на места, падмяняў адно другім, дапасоўваў мацнейшае па уложанай у яго сіле да слабейшага. І гэтым сваю прамову Панкел кіраваў на адну мэту, намерваў зьбіць ёю адну цэль: бадзёрым, магутным пазывам загаліць у сваіх таварышоў смагу безпагаднай помсты да ворагаў працоўнага народу, да нішчыцеляў волі беднага, прыгандэнага людю; улажыць у іх нутро жалезную ўпартасьць і згартаваць волю да выпрямнай паборы. Усё, што адцягвае думкі ад гэтага сьвятога дзела, што сваёю самотнаю драбязьцю зачмухае сэрца, наганяе жуду і адбівае надзею, ён мусіў аравіць і зьвязаць на нічога, задушыць.

„Толькі ісьці ўперад, як я ішоў дагетуль!“

(Працяг будзе)

Цішка Гартны.

Апошні крык.

*Як гоман лесу ў неполаду,
Як з пущы зверга дзікі зык,
У наш край даносіцца з усходу
Паню апошні... страшны крык!..*

*Туды змяцелісь ўсяго сьвету
Усе жываніцы—багачы,
І там шчы вольна, без запрэту,
Лятаюць нібы кружачы.*

*Крычаць і ўноц дні і ночы
Над згніўшым трочам каралёў.
Ім поту хочацца рабочых,
Ім ніц з сялян патрэбна
кроў...*

*У сэрцы іх жыве замера,
Каб зноў вярнуць няволі век...
Але ня згасне ў людзях вера,
Работ ня будзе чалавек!*

*Падняцца можна і за змары,
Але лятаць ня доўга вам...
Ваян чырвоны—прастарый—
Дастане кулю і там!*

30 VIII/20 г.

М. Кудзелька.

У польскім лягэры ваеннапалонных.

(За Беларускаю справу).

Мо'вы, дарагіе чытачы, ня ведаеце, што такое польскі лягэр ваеннапалонных? О, трэба пабываць у ём, каб верна думаць аб ём. Але ня раджу. Ленш воль пацікаўнеся. Трудна паверыць мо'каму, але гэта так!

Перш-на-перш лягэр—гэта загарад з калочага дроту, у сярэдзіне каторага стаяць баракі з дошчак з такою-ж стрэхай, пакрытай прасмоленым паперам, які не абарняе ні ад дажджавой вады, ні ад марозаў. Каля дроту звычайна сядзіць змушаных людзей, якія працуюць старуюцца гаварыць з выпадковымі прахожымі, і наогул з тымі, каго можна убачыць і папрасіць хоць «тутунчыку», а калі гэта было б можна, то чаго небудзь з яды. Варта і нас направила ў адзін з баракаў. Нас акружыла куча людзей да таго абарваных, што здаецца от-от зваліцца з плеч адзёжына; былі і саўсім голыя; выраз твару быў такі прасячы, шчокі так паўпадалі, усе былі так худыя, што пры паглядзе на іх не заставалася ніякага сумнення, што іх мучыць голод; некаторыя грызлі заваленую сухую косьць; і некаторыя воддалі «паліся ў сьметнікавай яме, дастаючы адтуль дупны ад калі-то абрэзанае картофі, клалі яе ў канякі, мусі думаючы зварыць,—былі і такіе, што гэтыя дупны проста елі сырым; насрод баракаў сядзеў голы амаль чалавек (сарочкі аставак на ём вісеў); сядзеў ён на кокішках і цяжка цяжка крахтаў; крахтаў, стыгнаў і плакаў: бедны, у яго была дэзынтэрыя, і ён відаць канчаў тут сваё жыцьцё; каля кухні быў сабраўшыся тлум

народу, які хто-то ад дэзырэй адганяў кухонным апалонікам. У самым бараку была такая цеснота, што людзі на нарах былі адзін каля другога, як снапы ў стоупе: духата была немажлівая. На асабоджаных дзеля нас мейснах мы памяшціліся з вялікім трудом. Пачаліся размовы. Па і фунту яды было мала і выдавалася неакуратна; бывала, што цэлых тры дні нічога не давалі і адзін дзень зранку, другі падвечар, трэці саўсім аб адной каўе прыходзілася трываць. Усе пракліналі дзень і гадзіну, калі яны папалі ў палон.

Палёгшы ў адзін мітуз аддыхаць, мы былі атакаваны цэлаю арміяй вошай і блох, якія ў нашых асобах аткрылі новыя даходы матэрык. Зараз мы учулі моцны голас, каторы рэзаў дысанансам; ад нас ураз усе паразьбягаліся. Мы убачылі машыну, якая праіздывала гэты голас. Гэта быў здаровы чалавек з такім-жа здаровым кіем. Параняўшыся з намі, пытае, хто мы. Па адказе чуюм: сволачы, пазнаеце тут «як бунтаваць», і паказаўшы кій, пашоў далей.

Праз тыдзень адзін з нашых сяброў захварэў, і яго зьвялі ў бальніцу. Пачакаўшы, у адзін дзень захварэлі астальныя ўсе

мы з нашае кампаньі; некаму было за нам глядзець. Хворых было поўны барак. Тры заразы: тыф, дэзынтэрыя і гіспанка кансілі нямілабыва народ і кажды дзень унасілі ў марілу дзсяткі людзей. Нябошчыкі валіліся пад нагамі і некаму іх было забраць, толькі адежа, якая была, зьдзіралася саўсім. Усюды стагналі дэзынтэрыкі. Смудод задаўліваў дыханьне. Мэдыцынская помач выяўлялася ў зьмярэнні тэмпературы; атпраўляць было некуды. Заражаліся адзін за другім і фэльчары. Незабавам ня стала і ўсіх маіх таварышай. Я быў на краю жыцьця: яда, якая выдавалася, да таго ня ішла, што праціўна было глядзець на яе. Тнілая, к. валкамі пакрышаная капуста, мёрзлая картофля і сьмярдзючая каніна! Толькі няменьне іншай яды, недахват гэтае і баязь пагэтаму намерці з галаду заставалі есьці яе

Некаму і прынясьці было. Я слабеў з кожным днём, і недалёка заставалася да таго, каб пайсьці за сябрамі. Але, о, вялікае шчасьце! Мне прыслалі падмогу за адзін тыдзень з двух месц: а дому і ад беларускай партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў.

З сяла.

Па Менску.

Тыдзень помачы хворым і раненым чырвонаармейцам.

Пачаўшыся 29-га жніўня ў Менску і павеце тыдзень помачы хворым і раненым чырвонаармейцам адбываецца з аграмадным успехам; скарбавачны збор у Менску даць парадачную суму. Працоўны люд ахвотна зносіць падаркі для пацярпеўшых за рэвалюцыю чырвоных ваякоў. На павеце сяляне даюць харчы, палатно, ляпці і інш. Наогул, трэба адзначыць вялікую зацікаўленасьць вёскі, у зьвязку з наладжаным тыднем.

Суботнік у шпітальных.

Аддзел працы паміж кабетаў наладжвае на гэтым тыдні асаблівы суботнік для ачысткі шпітальных і для помачы чырвонаармейцам. У гэты суботнік мае быць зроблена саўтарная ачыстка шпітальных, апрача гэтага маюць быць адвонены ўсе патрэбы чырвонаармейцаў, якія знаходзяцца ў шпітальных. Найбольш увагі зьвяртаюць на гэты дзень працоўныя ігольні, якія будуць латаць бялізну чырвонаармейцаў. Чарговы суботнік выклікае паміж Менскіх работніц вялікую зацікаўленасьць.

Дзень барацьбы з крываўкай.

Сягоньня, 2-га верасьня, у Менску адбудзецца дзень барацьбы з крываўкай. На вуліцах будуць расклеены спецыяльныя лістоўкі і адбудуцца мітынгі і лекцыі з змаганьні з крываўкай, галоўным чынам у рабочых кварталах. Кожны грамадзянін павінен быць хоць на адной з гэтых лекцыяў.

Ніхай атпаведныя ўлады зьвернуць увагу!

Нас просяць адзначыць, што, як паведамляюць некаторыя інструктары рабочых сельскай і лясной гаспадаркі пэўная частка камітэтаў раённых харчовых камітэтаў па ўчоту маемасьці народных маёнткаў працягвае больш чым несправядлівую чынасьць.

Здараліся выпадкі, калі гэтыя агенты, прыяжджаючы ў маёнтак, аб'яўляюць сабе ўпраўляючымі, ня лічачыся з тамтэйшым упраўляючым, адбіраюць ключы ад работніцкіх камітэтаў і перадаюць іх каму ім захочацца.

Апрача гэтага, гэтыя агенты, возяць з сабой скрынямі мыла, бэньзін і інш. і п'юць усё гэта па «таксе»: мыла—20 ф. мукі. Агавораныя ўлады павінны зьвернуць і спыніць гэтую ненармальнасьць.

Жыцьцё чырвонаармейца.

Чырвоныя гэроі.

У нашай арміі гэроіскі адважны полк Н. Петраградскай стр. дывізіі першымі днямі жніўня вёў крываўныя бітвы з 3 варожымі танкамі. У гэтай слаўнай бітве асабіста вызначаліся першая і трэцяя роты. Камандзіры і чырвонаармейцы стараліся адны перад аднымі перайсьці меры храбрасьці і самаахварнасьці. У гэтай бітве быў забіты камандзір палка і былі ранены некалькі чырвонаармейцаў.

Сьвядомасьць і адвага чырвонаармейцаў.

У бойках з белапалцамі кожны сьвядомы чырвонаармеец—гэрой. Адбываецца гарачая бойка. Пан так і смаліць з кулямётаў на нашых. Але што-бы ні здарылася, трэ-

ба даставіць тэрміновы прыказ. П сланец тав. Хвядотаў, ні на хвілю не задумываючыся, ляшчы з прыказам пад пякельным кулямётным агнём. Падаў прыказ куды трэ было.

На адну роту наваліліся танкі. З першага разу, ня хочучы, чырвонаармейцы падаліся троху назад. Камандзір роты тав. Ціхаміраў кінуў сваю роту ў контр-атаку на танкі і пагнаў іх.

Пад націскам такіх-жа танкоў цэлы полк паддаўся на цэлыя 2 вярсты назад. Камандзір прывёў свае часьці ў парадак і кінуўся ў контр-атаку; усе біліся як лвы, плячо ў плячо. Становішча пасля гэтага палепшылася.

Такім чынам, выкоўваецца сталёвая сіла і цвёрдая сьвядомасьць сярод чырвоных гэрояў. Пры гэтакіх варунках перамога над польскімі катамі нямінуча.

Што робіцца на Беларусі.

Голас сялян.

У Лепельшчыне.

Жыжары Лідзкага і Анжынскага паведаў, сумарна зьбіраюць літоўска расейскай паліцыя, сабіраюцца ў гэтых мясцінах і выносяць аднаголькавыя пастановы аб дадзеным і Савецкай Беларусі.

У вызаленым ад палякоў Лепельскім павеце губэрнскім саветам гаспадарства адноўляюць усе гаспадарствы, вернасьць вывезеная маёнтакі. Ідзе стараньне да пасеву азінны.